

Itämaisen tanssin kesäfestivaalit Tampereella

Avajaisnäytös 10.8.2006, Sampola

**Lavalla harrastajat ympäri Suomen ja parhaat palat Mihrimahin näytöksestä
Mattokauppias Alin päänvaiva**

Koko festivaalin ajan saimme nauttia ilmanalasta, joka muistutti varsin autenttista eteläisempien leveysasteiden säätä. Avajaisillan lämpimästä siirryimme sisätiloihin Sampolan juhlasaliin, missä lähes trooppinen tunnelma jatkui, sillä salin ilmanvaihto tuntui olevan epäkunnossa. Illan edetessä saimme tuntumaa siihen, miltä kalasta tuntuu happikatoisessa järvivedessä – vaan eipä tuo tuntunut kovasti haittaavan! Meille tarjoiitiin nähtäväksi aimo annos suomalaista ja hieman venäläistäkin tanssia. Lavalla näimme erikikäisiä ja -tasoisia harrastajia, tyylejä laidasta laitaan, pukuja huippumuodikkaista retroon; sanalla sanoen katsauksen koko tanssin kirjoon kotoisella Suomenniemellämme.

Mietteitä tanssista ja tanssiesityksistä

Käsiohjelma valisti meitä katsojia illan odotettavissa olevasta annista: ensimmäinen näytös toi eteemme koosteen Mihrimah ry:n näytöksestä Mattokauppias Alin päänvaiva. Teos oli juonellinen ja kertoi Alista ja hänen perheestään, jossa tyttöä oli ainakin sata... Juonen kulku kävi selville käsiohjelman takalehdeltä, jossa tarina kerrottiin englanninkielisenä – itse esityksessä tarinaa kuljettivat ilahduttavan ilmeikkäät tekstit, jotka oli sijoitettu tanssien lomaan.

Kysymyksiä herätti kurkistus ohjelmaan, jossa tanssinumerot olikin nimetty tanssittavien kappaleiden eikä roolihahmojen mukaan, ja käytetty kieli olikin takalehden englannin sijasta suomi. Linjakkaampi ratkaisu olisi mielestäni ollut kokonaan kaksikielinen käsiohjelma, jossa roolihahmot olisivat päässeet esiin myös tanssien otsikoissa. Toisen näytöksen tanssit olivatkin sitten irrallisia numeroita, joten niiden nimeäminen kappaleen mukaan oli luontevaa.

Jäin kuitenkin miettimään, onko tämän tyyppisen esityskokonaisuuden (niin näytelmän kuin irrallistenkaan tanssinumeroiden kohdalla) käsiohjelmassa välttämätöntä mainita myös tanssin tyyli. Antaako tyylimääritelmä "melaya" tai "keppisaidi" katsojalle oleellista tietoa? Entä häiritseekö tyylimääritelmä katsojaa, jos ilmoitettu tyyli ja nähty tanssi eivät vastaakaan toisiaan?

Kauppias Alin perhe-elämä naislauman keskellä näytti olevan varsin vaihtelevaa. Kauniimpi sukupuoli ilmaisi itseään niin äänekkäästi kuin tanssillisestikin. Näytelmässä esiintyjillä on roolit ja niiden ilmaiseminen on tarinan kannalta oleellista. Yksi parhaista roolihahmoista oli mielestäni "rättimummo", joka poimi lavalta kokonaisen kärryllisen sinne levitettyjä vaatekappaleita. Pelkin äänenpainoin tuotettu replikointi sekä rouvan eleet toivat mieleeni egyptiläiset naiset.

Tanssillisesti ilmaistuista rooleista hehkuvin oli **Ulla-Maija Rämäsen** varsin itsekeskeinen "isin pikku prinsessa", jonka tanssi oli ilmeikästä ja mieleenpainuvaa. Helmen saivat kavaasit joukkoonsa!

Ryhmärutistusta

Käsikirjoituksen kannalta ryhmätansseista alussa nähty nuorison ilakointi (lapset ja keppitanssi) sekä kavaasien esitys mattoliikkeen avajaisissa puolsivat paikkaansa näytelmässä ilman suurempia selityksiä. Muiden ryhmätanssien koin jäävän roikkumaan ilmaan, liekö syy sitten siinä, että nähty esitys oli lyhennelmä alkuperäisestä.

Ja tästä pääsemmekin ryhmätanssien problematiikkaan: Ihailen suuresti energiaa, jonka esitysten tekijät antavat varsin massiivisten produktioiden luomiseen: tehdään ja opetellaan tanssit, ommellaan upeat puvut, istutaan ilta toisensa jälkeen hoitamassa käytännön asioita – ja tuotetaan lavalle katsojien ja tanssijoiden iloksi näyttävä teos. Työ vaatii rakkautta tanssiin ja yhdessä tekemiseen – jota tuntuu löytyvän!

Miksi minusta siis tuntuu, että odotan ryhmätansseilta nyt nähtyä enemmän? Tanssin taso Suomessa – ja siis myös harrastajien taso – on paikoin hyvinkin korkea. Ollaan tultu pisteeseen, jossa ei enää riitä, että tanssijat kauniissa asuissa esittävät joukolla, mutta soolosuorituksina samaa tanssia. Nyt tarvitaan paneutumista sovitusten tekoon!

Sovituksella en tarkoita sitä, että eturivin tanssijat vaihtavat paikkansa takariviin, vaan sitä, että tanssin ohjaaja pilkkoo rohkeasti tanssin osiin ja yhdistelee ne, koreografin näkemystä kunnioittaen, uudelleen eläväksi ja persoonalliseksi kokonaisuudeksi. Sovitus ei mielestäni edellytä jatkuvaa paikkojen vaihtoa, vaan selkeää kokonaisnäkemystä: ideana voi olla esim. kaanon, vaihtuvat soolot tai piirileikki – mitä tahansa muuta kuin sitä, että joukko tanssijoita suorittaa samaa tanssia näköjään toisistaan välittämättä.

Alin perheessä neitosilta puuttui ilmeisesti keskinäistä vuorovaikutusta, sillä ryhmätansseista sovitukset enimmäkseen uupui. Hyvätkään yksilösuoritukset eivät jaksaa kantaa tätä kaavaa noudattavia tansseja. Yleisesti ottaen toivoisin myös tanssien ohjaajien kiinnittävän huomiota rytmien tulkintaan tansseissa. Musiikin rytmejä voidaan taiteellisesti ilmaista monella tavalla ja vaihtelu tuo rikkautta. Lavalle tuotavassa esityksessä soisin ohjaajan näkemyksen kuitenkin vallitsevan, jotta kaikki tanssijat tulkitsisivat rytmin yhtenäisesti.

Toisen näytöksen kuluessa saimme vihdoin eteemme varsinaisia sovituksia, joissa ryhmä toimi kokonaisuutena ja tanssijat organismin osina. Vaihtelua oli venäläisen balettikuoron täsmällisyydestä iloisen Pohjanmaan kautta villiin Afrikkaan. Ja vaikka tällä kertaa liputankin hieman mutkikkaampien sovitusten puolesta, voi myös vähäisemmällä kurvailulla saada kriitikon hymyilemään tyytyväisyydestä: Taikun tyttöjen raikas diskoriental oli tällä kertaa tavallista orientaalimpi ja pidin siitä kovasti. Toivottavasti tiivistä nuorisoryhmästä kasvaa aikanaan myös oman tanssijapersoonansa löytäneitä aikuisia tanssijoita.

Soolosivakointia

Solistin osa on vaativa: lavalla on yksin ja omalla tanssilla on kurotettava katsomoon, kosketettava katsojaa – tavalla tai toisella. Tanssijan persoona vaikuttaa tulkintatapoihin, mutta muutama yleinen huomio lienee tässä paikallaan. Tanssimaan tottuneille naisille näytelmällisen roolin esittäminen saattaa olla yllättävän hankalaa, sillä tämä vaatii heittäytymistä musiikkiin ja roolihahmon sielunelämään.

Rooliin paneutumisessa voisi olla haastetta meille kaikille. Aina ei riitä, että esittää teknisesti hyvää tanssia "siviili-itsenään", vaan on mietittävä miksi on lavalla ja mitä haluaa tanssillaan sanoa. Tässä roolityöskentely saattaisi auttaa niin yksin kuin yhdessäkin tanssittaessa; kukin meistä voisi miettiä miksi tanssii, mitä tanssin kuvaamalle ihmiselle on tapahtunut, mitä hän tuntee, mitä hän haluaa... Erityisesti estraditanssista tulee helposti puuduttavaa, jos tanssija ei kykene tuomaan tanssiinsa nyansseja musiikin tunnelman vaihtuessa – viimeistään rumpusoolossa on syytä nostaa jalka jarrulta ja antaa kasvojenkin rentoutua tanssiin mukaan.

On erityisen vaikeaa esittää vahvojen, tunnettujen koreografien tekemiä tansseja niin, ettei sorru kopioimaan koreografian esitystapaa. Riittävä tanssitekniikka on tietysti edellytyksenä

minkä tahansa tanssin esittämiseksi, mutta tekniikan mekaaninen suorittaminen virheettömästi jättää silti katsojan helposti kylmäksi. Joskus toimiva ratkaisu on valita teknisesti helpompi tanssi, jossa voi antaumuksella paahtaa kaikki pellit auki.

Tanssin esittäminen saattaa toisinaan vaatia rohkeita, hieman provosoiviakin hetkiä. Myös nämä on mahdollista tehdä hyvän maun mukaisesti: puku voi olla niukkakin, kunhan varmistaa, ettei katsojaan päin kumartaessaan tule esitelleeksi koko dekolteeta napaan asti. Sama pätee hameeseen: mikä on hameen alla, myös pysyköön siellä (niin soolo- kuin ryhmätansseissakin on syytä muistaa hyvän maun rajat lattialle heittäytyttäessä!) Tähän yleensä auttaa riittävä tanssitekniikka ja annos häveliäisyyttä – myös asialliset alushousut on syytä muistaa.

Mitä olisi tanssi ilman musiikkia? Oikein hyvin opeteltu koreografia saattaa joskus esiintymisjännityksessä alkaa "viedä" tanssijaa, ja esitys karkaa käsistä. Joskus näin käy myös koko ryhmälle. Erityisesti hitaan musiikin esittäminen vaatii tanssijalta/-joilta malttia ja musiikkiin eläytymistä. Toisaalta kaikkein herkullisimmat välähdykset katsoja näkee juuri musiikin hitaissa kodissa, joissa tanssija malttaa pysähtyä tunnelmoimaan yhdessä musiikin kanssa.

On aina ilahduttavaa nähdä jo kokeneempien solisten rinnalla uusia kehityskelpoisia tanssijoita lavalla. Avajaisnäytöksessä illan lukuisista solisteista esiin nousivat jo mainitsemani Ulla-Maija Rämänen sekä **Miia Ojanen** estradisoolollaan ja **Inka Vilén** zillitanssillaan. Miian tanssi on tyylikästä, teknisesti varmaa ja näyttävää, ja esitys oli loppuun asti hallittu. Inkan tanssissa puolestaan oli paljon peräänkuuluttamaani heittäytymistä ja pidäkkeettömyyttä.

Kriitikon mietteitä ja mutinoita

Yleensä näytöksistä on kirjoitettu numerontarkka kuvaus tansseista ja tanssijoista, sekä enimmäkseen ylisanoja pursuva teksti. Vastarannankiiskenä arvelin käyttää tilaisuutta hyväkseni ja kirjata arvioni Avajaisnäytöksen esitysten herättämiä mietteitä tanssista ja tanssin tekemisestä.

Tässä esittämäni pohdiskelut on tarkoitettu mitä suurimmassa määrin kannustaviksi ja toivon niiden herättävän lukijan ajattelemaan omaa tanssiaan ja tanssin esittämistä yleensä. Kriitikkini ei ole tarkoitettu painamaan ketään alas tai masentamaan innokasta

harrastajaa – päinvastoin! Pohdinnan jälkeen tanssijalla/lukijalla on täysi vapaus jättää subjektiiviset mietteeni omaan arvoonsa, jos niin mielii. Jos taas aatoksistani on hänelle apua, kritiikki on täyttänyt tehtävänsä.

Kaikenlaisen palautteen, niin positiivisen kuin negatiivisenkin, vastaanottaminen on aina vaikeaa, eikä se uran edetessä tule yhtään helpommaksi. Toisaalta palaute on äärettömän arvokasta, koska sen avulla voimme edistyä aimo harppauksin ja kehittyä tässä meille niin rakkaassa taidemuodossa. Rakastakaa siis tanssia ja antakaa palaa – täysillä!

Anu Toivonen

Kirjoittaja on turkulainen tanssija, tanssinopettaja ja koreografi.